

VUOROASUMINEN LAPSEN NÄKÖKULMASTA

Pitkittäistutkimus lapsena vuoroasuneiden kokemuksista

Erofoorumi 22.3.2018 Helsinki

Hannariikka Linnavuori KT

hannariikka.linnavuori@gmail.com

050 5494645

Mitä on lasten vuoroasuminen?

= eron jälkeinen asumisjärjestely, jossa lapset asuvat yhtä paljon tai lähes yhtä paljon molempien vanhempien luona

- Oikeusministeriön lakiesitys: vähintään 40% vuodessa
- Kansainvälisesti vähintään:
 - 30% vuodessa
 - tai 100 yötä vuodessa
 - tai 5 yötä 2 viikossa
- Usein vuoroviikoin eli 50%

Vuoroasuminen Suomessa

- THL: 15% sosiaalitoimessa vahvistetuista sopimuksista
= n. 2600/vuosi 2010-luvulla
- Kouluterveyskysely 2016: 11% KAIKISTA 8.-9. –luokkalaisista *asuu vanhempien luona vuorotellen*
- Joka tapauksessa kymmeniä tuhansia lapsia vuoroasuu
- Herättää edelleen vahvoja tunteita ja mielipiteitä puolesta ja vastaan
- Oikeusministeriö: vuoroasuja kirjoilla kahdessa osoitteessa, mutta yksi virallinen asuinpaikka
- Sosiaali- ja terveysministeriön kartoitus ongelmista, joita liittyy lasten ja perheiden etuuksiin ja palveluihin vuoroasumistilanteissa

Vuoroasumistutkimusten tuloksia

- Vuoroasuvien lasten hyvinvointi asettuu ydinperheessä elävien ja muiden vanhempien eron kokeiden väliin (Bergström ym. 2015; Rissanen 2016).
- Vuoroasuvat lapset kokevat huomattavasti vähemmän stressiä kuin toisen toisen vanhemman luona asuvat. (Turunen 2017)
- Lapset hyötyvät selkeästi vuoroasumisesta, jossa aikuiset tekevät yhteistyötä ja toimivat perhe edellä [*family functionality*] (Pruett & DiFonzo 2014).
- Lapset hyötyvät vuoroasumisesta, vaikka vanhemmat riitelisivät ja tekisivät mahdollisimman vähän yhteistyötä (Nielsen 2015/2018). / Riitelevissä perheissä vuoroasuvat lapset olivat vähiten tyytyväisiä asumisjärjestelyyn (McIntosh ym. 2010)
- Pienten lasten vuoroasuminen (Bergström 2017)

Voiko vuoroasuminen parantaa lapsen hyvinvointia?

Vanhemmat ovat
tyytyväisiä
vuoroasumis-
järjestelyyn ja
jaksavat
paremmin

Vanhemmat
riitelevät
vähemmän ja
tekevät
enemmän
yhteistyötä

Keskeistä on **vanhempien** kyky luoda fyysiset ja psyykkiset olosuhteet, joissa lapsi:

- tuntee olonsa turvalliseksi ja rakastetuksi
- kokee, että järjestely on luotu vastaamaan hänen tarpeitaan
- voi vapaasti tavata kumpaakin vanhempaansa
- kokee kahden kodin välistä integraatiota

(Sadowski & McIntosh 2015)

Lapsen mielipide ja persoonallisuus

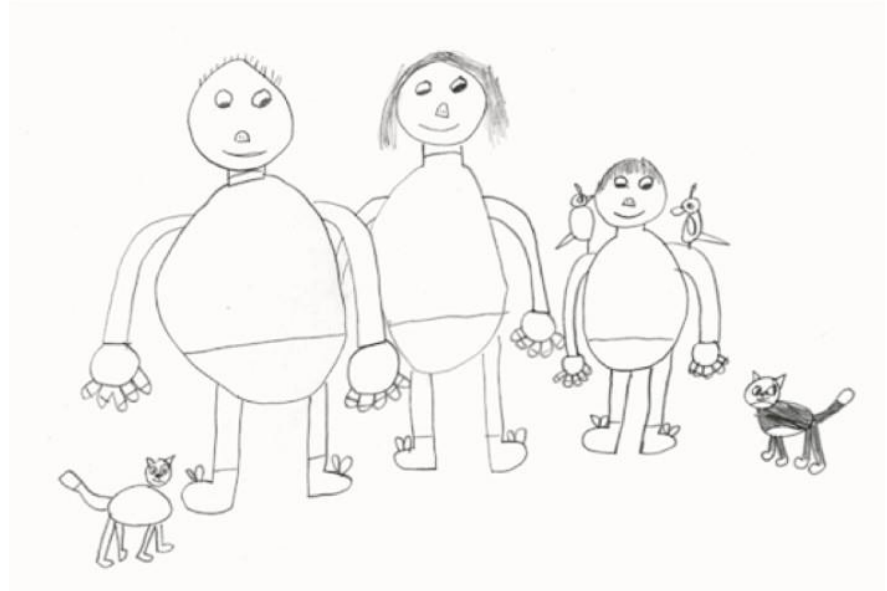
- Lapsella on mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä ja sitä kunnioitetaan (Haugen 2010)
- Joustavuus väliaikaisissa muutoksissa sekä lapsen toiveiden huomioon ottaminen pysyvissä muutoksissa (Whitehead 2012, 51)
- Lapsen persoonallisuus vaikuttaa vuoroasumisen soveltuvuuteen (Sodermans & Vanassche 2013)

Oma tutkimus

20 vuoroasuvan 8-18 –vuotiaan
lapsen haastattelu 2005

-> Väitöskirja 2007

Lasten kokemuksia vuoroasumisesta

Uusi haastattelu (16/20) 18-29 –vuotiaana 2016,
-> pitkittäistutkimus vuoroasumiskokemuksista

Hei, äiti ja isä!

Olen surullinen, että erositte, mutta sopeudun kyllä uuteen tilanteeseen, kunhan kuuntelette mielipiteitäni minua koskevissa asioissa. Minulla saattaa olla toiveita esimerkiksi asumisen suhteen ja kerron ne mielelläni, jos minulla on turvallinen olo, eikä minun tarvitse pelätä loukkaavani ketään. Jos en halua ottaa kantaa, on parempi, ettette painosta minua siihen. Toivon myös, ettei minun tarvitse kantaa vastuuta teidän aikuisten hyvinvoinnista.

Minusta olisi mukavaa, jos asuisitte lähekkäin, jotta minun olisi helppoa liikkua kotien välillä. Silloin myös koulunkäynti ja kavereiden tapaaminen on helppoa. Käyn mielelläni pistäytymässä kummassakin kodissa, jos minulla on lupa mennä ja tunnen olevani tervetullut. Asumiseen olisi kuitenkin hyvä sopia tietty rytmi, jotta voin tehdä omia suunnitelmiani sen mukaan. Voin joustaa tarvittaessa, jos minunkin tarpeisiini löytyy ymmärtämystä ja joustoa. Toivon, että silloin kun asun luonasi, sinulla on aikaa olla minun kanssani. Haluaisin asua sisarusten kanssa pääsääntöisesti samaan aikaan samassa paikassa. Aivan mahtavaa olisi, jos voisimme joskus viettää aikaa kaikki yhdessä.

Olisi kiva, jos minulla olisi oma huone tai ainakin oma pysyvä tila kummankin teidän luona. Siitä tulee minulle koti, kun saan sisustaa sen mieleiselläni tavalla ja säilyttää siellä minulle tärkeitä tavaroita. Toivon, ettei minun tarvitsisi hirveästi raahata tavaraa mukanani ja voisitte auttaa tavaroiden kuljetuksessa tarvittaessa. Toivon myös, että pystytte jakamaan kustannukset oikeudenmukaisesti.

Olisi tosi tärkeää, että te aikuiset pystyisitte keskustelemaan ja sopimaan minua koskevista asioista ilman riitaa. Me kaikki pääsemme helpommalla, jos pystytte sopimaan suurin piirtein samanlaiset säännöt kumpaankin kotiin. Jos teillä on erimielisyyksiä, toivon, että hoidatte ne aikuismaisesti ettekä sekoita minua niihin. Toivon erityisesti, ettette pyydä minua valitsemaan puolta teidän välillänne, koska olette molemmat minulle rakkaita. Minusta on ikävää, jos huomaan, että teidän on vaikeaa kuulla elämästäni toisessa kodissa ja joudun miettimään, mitä voin puhua missäkin.

Minua ei haittaa, pikemminkin päinvastoin, jos te löydätte uudet puoliset. Tarvitsen kuitenkin aikaa sopeutua tilanteeseen ja tutustua uuteen aikuiseen. Riippuu paljon iästäni ja kehitysvaiheestani sekä tietysti tästä toisesta osapuolesta, millaiseksi suhteemme hänen kanssaan muodostuu. Toivon, että hän pitää minusta. Lupaan kunnioittaa häntä perheessä olevana aikuisena, jos hän mielestäni ansaitsee tämän kunnioituksen ja jos myös te lupaatte kunnioittaa ex-puolisoanne ja hänen nykyistä puolisoaan. Jos perheeseen tulee tätä kautta lisää lapsia, on se ok, kunhan kaikille riittää tilaa ja kaikkia kohdellaan tasapuolisesti.

Minulta kannattaa aina välillä kysäistä, miten menee ja onko minulla toiveita asumisjärjestelyjen suhteen. Silloin tunnen, että olen tärkeä ja mielipidettäni arvostetaan. Tarpeeni saattavat erityisesti teini-iässä muuttua ja haluan ehkä muuttaa aiemmin sovittua järjestelyä. Toivon, että ymmärrätte, ettei se ole kritiikkiä tai merkki epäonnistumisesta ja suhtaudutte ehdotuksiini avoimin mielin. Olette molemmat minulle tosi tärkeitä; olen kiitollinen, jos te pystytte asettamaan minut ja hyvinvointini ensisijaiseksi!

Lähteet:

Autonen-Vaaraniemi, Leena & Forsberg, Hannele 2015. Vuoroasuminen lapsuuden paikkakokemuksina kolmen tyyppitarinan valossa. Yhteiskuntapolitiikka 80 (5): 447-456.

Bergström, Malin, Fransson, Emma, Modin, Bitte, Berlin, Marie, Gustafsson, Per A. & Hjern, Anders (2015). Fifty moves a year: is there an association between joint physical custody and psychosomatic problems in children? *Journal of Epidemiology and Community Health* 69:769–774

Cashmore, Judy & Parkinson, Patrick (2011). Parenting Arrangements for Young Children: Messages from Research. *Australian Journal of Family Law* 25 (3): 236-257. Sydney Law School Research Paper No. 12/06. <http://ssrn.com/abstract=1995885>

Haugen, Gry Mette (2010). Children's Perspectives on Everyday Experiences of Shared Residence: Time, Emotions and Agency Dilemmas. *Children & Society* 24 (2): 112-122.

McIntosh, Jennifer, Smyth, Bruce, Kelaher, Margaret, Wells, Yvonne & Long, Caroline. (2010). *Post separation parenting arrangements: Outcomes for infants and children*. Sydney, Australia: Australian Government. <https://aifs.gov.au/publications/family-matters/issue-86/post-separation-parenting-arrangements>

Nielsen, Linda 2015. Shared Physical Custody: Does It Benefit Most Children? *Journal of the American Academy of Matrimonial Lawyers* 28: 79-138

Nielsen, Linda 2018. Joint versus sole physical custody: Outcomes for children independent of family income or parental conflict. *Journal of Child Custody*, January 2018, DOI 10.1080/15379418.2017.1422414.

Pruett, Marsha Kline & DiFonzo, J. Herbie 2014. Closing the gap: Research, policy, practice, and shared parenting. AFCC think tank final report. *Family court review* 52(2): 152–174.

Rissanen, Antti 2016. Perhemuodon yhteys nuorten hyvin vointiin ja riskikäyttäytymiseen. *Erytystarkastelussa vuoroasuminen*. *Yhteiskuntapolitiikka* 3: 247-258.

Sadowski, Christina & McIntosh, Jennifer (2015). A Phenomenological Analysis of the Experience of Security and Contentment for Latency Aged Children in Shared-time Parenting Arrangements. *Journal of Phenomenological Psychology* 46 (1):69-104.

Sodermans, An Katrien & Sofie Vanassche 2013. Children's personality and coping with residential instability after divorce: Evidence for an asymmetric Matthew effect. Paper presented in Population Association of America, Poster Session 4. Viitattu 23.9.2016. <http://paa2013.princeton.edu/papers/130151>

Turunen, Jani 2017. Shared Physical Custody and Children's Experience of Stress, *Journal of Divorce & Remarriage*, 58:5, 371-392, DOI: 10.1080/10502556.2017.1325648

Whitehead, Denice (2012). *The Shared Custody Experience: The Adult Child's Perspective on Transitions, Relationships and Fairness*. A Dissertation presented to The University of Guelph, Ontario, Canada. <https://atrium.lib.uoguelph.ca:8443/xmlui/bitstream/handle/10214/3595/Final%20Whitehead%20Dissertation%205-8-12.pdf>